

Top ten podnikatelského baroka

Tomáš Feřtek | (Tištěný Reflex, 24. 6. 2003)

Dělat si legraci z bizarních vilek postavených za posledních deset let ve stylu vysmívaného podnikatelského baroka je až lákavě snadné. Jeho nabubřelost, nesmyslnost a bezradnost jsou očividné. Jenže ono skutečně platí, že architektura je nejúplnějším výrazem ducha doby. A nenajdete jiný fenomén, který by tak přesně vystihoval, co se to s námi stalo během devadesátých let.

Když přijedete do Průhonice, jedné z obcí v bezprostřední blízkosti Prahy, kde se v posledních letech staví jako o závod, máte pocit, že jste vstoupili do hodné kýčovitého stavebního katalogu splněných snů české střední třídy. V jedné ulici stále ještě rozestavěné čtvrti stojí bavorský domek se široce rozevřenou střechou a vyřezávaným mohutným balkónem, kalifornská vilka, o kousek vedle oblouky středomořské architektury. Přehledka stylů z celého světa. Samy o sobě by ty stavby snad nebyly tak strašné, ale to, co z nich dělá panoptikum, jsou maličké pozemky, na kterých jsou natěsnány bok po boku. Velké sny o luxusu a exotice v malých domácích poměrech.

Jiná procházka. Jdete po pražské Hanspaulce nebo Ořechovce. Ve dvacátých letech, kdy tyhle čtvrti vznikaly, to bylo vlastně stejné, jako dnes v Psárech či Průhonících - satelitní bydlení pro bohaté. Přesto máte pořád pocit, že tehdejší architektura byla přece jen uměřenější. Nijak objevná, ale poctivě ctila celek. Byli tehdy lepší architekti? Nebo rozumnější investoři? Přísnější magistrát? V němčem jsou si dvacátá a devadesátá léta podobná, v mnohém se ale liší. I tehdy bylo po státním pře vratu, změnily se poměry, nově zbohatlé vrstvy hledaly místo k životu, které by bylo dostatečně reprezentativní. Jenže ten dnešní výsledek je o několik řádů horší a nezdá se, že by to spravil jen čas a trocha zeleně.

PŘEDVEĎ, NA CO MÁŠ

"Ta dvě období se úplně srovnávat nedají," vysvětluje historik architektury Zdeněk Lukeš. "Tehdy společenská změna nebyla tak velká. Existovala silná architektonická tradice, ani ty elity se od dob Rakouska zase tak nezměnily." Konec dvacátých let znamenal pro tehdejší Československo etapu, kdy nový stát upevňoval svoje pozice, ale taky dobu, kdy už nebylo nutné se ve všem a vždy distancovat od "tří set let poroby". Takže ona kontinuita s architektonickou solidností monarchie je tu docela zřetelná. Navíc socialismus byl tehdy cosi moder-oby". Takže ona kontinuita s architektonickou solidností monarchie je tu docela zřetelná. Navíc socialismus byl tehdy cosi moderního a přitažlivého, a tak bylo normální, že nové městské čtvrti se projektovaly s důrazem na celek a společenství, tedy s náměstím, obchody a bydlením, které počítalo i s těmi relativně chudšími. Nikoho nenapadlo napláňovat novou čtvrť jako shluk nijak nesouvisejících individuálních domů. "Každá velká společenská změna přináší nabubřelost a nevkus v architektuře," říká architekt Pavel Hron, který dlouhá léta žije a profesionálně působí v Německu a Švýcarsku. "Po společenském převratu přijdou často k penězům vrstvy, které předtím patřily spíš ke spodním patřům společenské pyramidy. Nemají vkus, zato chtějí reprezentovat nově nabyté bohatství. Potřebují ho vystavit, proto budují tak nákladné a přehnaně velké domy. Německo tohle zažilo po válce, Česká republika v

NEJČTENĚJŠÍ ČLÁNKY

- ▶ Svatba X: JXD & Alex – ...tak už je to tady!
(Reflex.cz, 9. 9. 2009)
- ▶ Úžasná Babička, co vypadá jako chlap
(Reflex.cz - Kolem cesty, 4. 9. 2009)
- ▶ Ty děti vám nepatří
(Reflex.cz - JXD, 8. 9. 2009)
- ▶ Po čertech velkej Kabát
(Reflex, 11. 9. 2009)
- ▶ Převazuju uhníle nohy s larvama...
(Reflex.cz - Kovář, 7. 9. 2009)

Společenská událost sezóny je za dveřmi

Alex Hrouzková & Jiří X. Doležal

vstoupí ve
SVÁTOST MANŽELSTVÍ
v pondělí 14. září v 16 hodin

V PŘÍMÉM PŘENOSU UVIDÍTE NA
REFLEX.CZ

FATHER FRIENDLY

První průvodce po místech, kde si to užívají nejen děti, ale i jejich otcové

Z TIŠTĚNÉHO REFLEXU

- ▶ Sen o věčném návratu
(Tištěný Reflex, 3. 9. 2009)
- ▶ Usnout je někdy nutné
(Tištěný Reflex, 3. 9. 2009)
- ▶ Dva filmy v jednom
(Tištěný Reflex, 3. 9. 2009)
- ▶ Schwarzenberg: hroch s motýlkem
(Tištěný Reflex, 3. 9. 2009)
- ▶ Nebezpečné vtípkování
(Tištěný Reflex, 3. 9. 2009)

NEJVÍCE DISKUTOVANÉ

- ▶ Ty děti vám nepatří
(Reflex.cz - JXD, 8. 9. 2009)
- ▶ REFLEKTOR: Nenaplněné ambice
(Reflex.cz, 11. 9. 2009)
- ▶ Výchova pejskařů v Česku
(Reflex.cz - Kovář, 1. 9. 2009)
- ▶ Domorodičky vracejí úder!
(Reflex.cz - JXD, 31. 8. 2009)
- ▶ Svatba X: JXD & Alex – ...tak už je to tady!
(Reflex.cz, 9. 9. 2009)

www.jobs.cz
SPOJENÍ S ELITOU

Nabídka práce

- Vedoucí oddělení v prodeji bytových doplňků s NJ
- Opravář čerpadel

devadesátých letech. Ve srovnání s tím právě ve Švýcarsku je vlastnická

kontinuita nepřerušená stovky let a i architektura je tam mnohem uměřenější a skromnější. Tam lidé na svoje bohatství neradi upozorňují." Na téhle teorii něco bude, stačí se jen vydat dál na východ, kde ekonomická proměna byla dramatictější a měla a má ještě mafiánštější charakter. Už na Slovensku potkáte zbohatlická sídla, která vyrážejí svou nabubřelostí a nevkusem dech, a pokud dojedete až na Ukrajinu, neuvěřitelné zámky s věžičkami a cimbuřím vám v praxi předvedou, jak to vypadá, když se nové bohaté vrstvy derou k moci opravdu ze suterénu společnosti.

VESNICE ZÁMKŮ

"To, čemu se říká podnikatelské baroko, je vlastně jen naprosto logickou reakcí na uniformitu socialistické architektury. Hlavní je, aby to ničím nepřipomínalo šedivý panelák. A čím víc se to od něj bude lišit, tím lépe. A obce byly nezkušené, neodvážily se ten stavební boom okolo Prahy a dalších velkých měst nějak omezovat. Ani nevěděly jak a podle jakých měřítek. Ten výsledek vlastně není nijak překvapivý, říká architekt Zdeněk Lukeš. Když se tímhle zorným úhlem podíváte na satelitní městečka okolo Brna, Prahy a Českých Budějovic, najednou vás jejich podoba přestane překvapovat. V tom stavebním zmatku vám před očima začnou vystupovat společné rysy, které skutečně nepostrádají jasnou logiku. Dům, jenž kandiduje na přední příčky v pomyslném "Top 10" podnikatelského baroka, musí splňovat tyto parametry:

- Musí být hodně veliký, protože panelákové byty byly malé . Na prsto nesmyslné rozměry některých domů na fotografiích bijí do očí.
- Nesmí mít plochou střechu . Plochá střecha, to je panelák a město, kdežto nová třída touží po "venkovském" domku.
- Musí být tvarově pestrý . Proto ty balustrády, do oblouku zaklenutá okna a dveře, dórské sloupy u vstupu, sádroví lvi a romantické kamenné obezdvíky a věžičky.
- Musí být barevný, tedy přesněji nešedivý jako panelák .
- Musí splňovat sen o "nenudném" životě. Proto všechny ty bazény, houpačky, grily, kuželníky a sauny. Některé zahrady takových domů opravdu připomínají spíš katalog spotřebního zboží než místo k bydlení.
- Ze zásady nebere ohled na své okolí . Nezajímá ho, jak vypadá sousední dům. Po éfe nuceného kolektivismu nastoupil stejně přihlouplý extrémní individualismus. Proto najdete srub vedle pseudozámečku, gotický hrádek vedle minimalisticky pojatého domu. Majitelům se nepodařilo vysvětlit, že směšně budou vedle sebe vypadat ty domy oba.
- A především musí být takový dům jen můj . Proto ta vysoká zeď kolem dokola, pokud na ni jen trochu mám. A když nemám, tak alespoň prkenný

plot. Vyřezávaný a do obloučku, samozřejmě. Jsme přece na venkově. I když přehnaná reakce na panelák stojí za podstatnou částí charakteristických rysů podnikatelského baroka, nejsou to jediné vlivy, které ho předurčují. "Podstatnou roli hrají i dnešní technologické možnosti," vysvětluje architekt Aleš Brotánek, který se zabývá stavbou nízkoenergetických domů. "Dřív byl vesnický dům jednoznačně předurčen místem, kde vznikal. Stavělo se podle zavedených pravidel, z místního dostupného materiálu. A pečlivě se vybíralo místo, protože možnosti terénních úprav byly velmi omezené. Proto ty domy mnohem snáz zapadly do krajiny. Jedinou individuální a svébytnou architekturou ve vsi býval zámek, odtud se občas kopírovaly některé detaily. Jenže dnes lidé hodně cestují a stavět mohou naprosto z čehokoli, co je na trhu k dispozici. Takže vznikají vlastně jakési vesnice zámků. Vesnice, kde nikdo nectí tradici a každý chce svoji individuální architekturu." Když k tomuhle faktu dodáme, že většina stavebníků sice chce re prezentovat, ale ve skutečnosti bohatá není, a proto staví velmi často typový domek z katalogu , tedy stavebnici, kterou si nechá romanticky dozdobit, nabude ta imunitní reakce na panelák a kolektivismus hodně tragikomického tónu. Aby to celé neznělo tak sebestarčácky, je třeba připomenout, že ten ideový zmatek - jak má vlastně vypadat moderní dům? - není vlastní jen naší architektuře. České podnikatelské baroko je pouze zvlášť infantilním projevem třibení názorů, jež probíhá v celé Evropě, kde se cizokrajné a často velmi exotické vlivy

[Projektový manažer](#)

- **SPECIALISTA ÚDRŽBY – výrobní zařízení, 25 - 35 000 Kč**
- **PŘÁVNÍK 2-3 dny/týden JAZYKOVÁ**

[více nabídek práce »](#)

kříží s místní tradicí a snahou uchovat cosi, co považujeme za idylickou rurální minulost kontinentu.

MŮZEME SE BRÁNIT?

Názory na to, nakolik regulovat výstavbu nových domů, se pohybují mezi úřední striktností a totálním liberalismem. "V Německu a Švýcarsku je běžné, že obec vypisuje velmi přísné regulativy na zástavbu. Předepisuje sklon střech, krytinu, barvu fasády. Říkají: pokud chcete stavět tady, musíte dodržet naše podmínky. Pokud vám to nevyhovuje, jděte jinam," popisuje situaci architekt Pavel Hron. "A ve Švýcarsku, pokud něco upravujete na domě nebo stavíte novou stavbu, musíte předem vymezit obrysy stavby z latí. Aby měla veřejnost možnost posoudit, jestli

se tam ta stavba hodí, nebo ne." Naše praxe je přesně opačná. Sousedé sice jsou účastníky stavebního řízení, ale společenská nálada je spíš nakloněná tomu, že na svém pozemku si může každý stavět, co chce. Argument, že ošklivým domem nejvic netrpí jeho majitel, ale okolí, protože se na něj musí dívat, obvykle neuspěje. Je třeba dodat, že největší problém nejsou nepodařené domy, ty se dají přestavět, navíc jejich životnost je omezená, ale nepodařené urbanismus. Malé pozemky s příliš velkými stavbami, čtvrti nesourodých individuálních domů bez jakékoli struktury, obchodních ulic a veřejných prostor. Rezignace na cokoli společného. To se mění mnohem hůř než balkón s barokními kuželkami. Kromě toho je pravděpodobné, že způsob, jakým stavíme obytné domy, se bude muset v blízké budoucnosti zásadně změnit. "Současné regulační plány vůbec nepočítají s tím, že moderní nízkoenergetické domy musí být orientované na jih, aby mohly využívat sluneční energii. V západní Evropě budou už velmi brzy tyto domy normou, my je pořád považujeme za něco exotického a v územních plánech s nimi nepočítáme," říká architekt Brotánek.

ZNAMENÍ BLBÉ DOBY

Zkuste se po přečtení tohoto článku projít po některé z nových čtvrtí rodinných domů, které se dodnes stavějí na okraji velkých měst, a zkuste si z nich cvičně odečíst zprávu o naší současnosti. Není to zase tak složité. Mohla by znít třeba takto: Devadesátá léta byla dobou, kdy podstatná část obyvatel této země překvapivě zbohatla. Dobou, kdy nebylo zvykem brát ohledy na druhé, kdy slova jako komunita a společenství byla považována za předsudek a veteš z dějinného smetiště. Kdy vládlo všeobecné estetické zmatení a před solidností se dávala přednost rychlému úspěchu a prefabrikovanému luxusu ze stavebnice. Doba, kdy nejpřesnějším výrazem vztahu úspěšného občana ke společnosti, která mu jeho životní úspěch umožnila, byla alespoň dva metry vysoká zeď. Docela přesná diagnóza, ne?

JAK ROZEZNAT CENNÝ KOUSEK

Za každou odškrtnutou položku si připište bod. Od šesti bodů výš si můžete být jisti, že před sebou máte typické dílo PODNIKATELSKÉHO BAROKA.

1. Hluboce naražená sedlová střecha s valbou.
2. Balkóny - jeden, případně více kusů.
3. Vikýře a arkýře. Počet neomezen.
4. Balustráda s kuželkami, přinejmenším jedna.
5. Sloupy a do oblouku klenutá okna a dveře.
6. Zámková betonová dlažba všude, kde je to možné.
7. Plastová okna a romantické lucerničky. Nejlépe společně.
8. Kovaná brána na dálkové ovládání.
9. Vysoká zeď z kamene, případně betonových tvárníc.
10. Nebo alespoň vyřezávaný plot. Vesnice zámků. Co kus, to originál. Jako celek těžko stravitelné.

Uložit a sdílet článek

Diskuse k článku (celkem příspěvků: 0, nových: 0)